

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ ВТНЗ ЗАСОБАМИ КУЛЬТУРНО – ДОЗВІЛЛЄВИХ ЗАХОДІВ.

In the article the question of forming of cultural competence of students of higher technical educational establishments is examined by facilities in a civilized manner leisure measures, description of preparation of measures is given that role of students in this process.

У статті розглядається питання формування культурологічної компетентності в студентів ВТНЗ засобами культурно – дозвіллевих заходів, надається опис підготовки заходів та роль студентів у цьому процесі.

В статье рассматривается вопрос формирования культурологической компетентности у студентов втузов средствами культурно – досуговых мероприятий, показана подготовка мероприятий и роль студентов в этом процессе.

Актуальність.

Нині однією із причин дефіциту духовності в суспільстві ХХІ століття вважається відчуження культури від особистості. З одного боку, освіта не використовувала культури як засобу морально – духовного розвитку особистості, а з іншого – особистість не відчула потреби в опануванні культурних цінностей [1].

Як зазначають дослідники, становлення культурної людини – це процес активного, ціленаправленого розвитку та саморозвитку в напрямку досягнення,

примноження культурних цінностей. Перш за все, діяльність культурної людини характеризується вмінням «звертатися» до культури та в культурі, здібностями відновлення та примноження культури, а також до самовиробництва в культурі [2]. Тому сьогодні формування культурологічної компетентності у студентів вищих технічних навчальних закладів, вважається одним із важливих проблем у підготовці кваліфікаційних працівників, професіоналів.

Основна частина.

Характеризуючи діяльність професіонала, зазвичай використовують поняття «компетентність», «професіоналізм», «кваліфікація». При цьому кожний може вкладати в ці поняття своє розуміння.

Компетентність, на думку деяких авторів, поняття вужче, ніж професіоналізм, оскільки професіоналізм характеризує трудову діяльність людини в цілому, а компетентність – її деякі області. Тому можна говорити про особисту, індивідуальну, культурологічну компетентність [3].

Поняття «культурологічне» відображає знання про загальні та індивідуальні закони функціонування та розвитку культури як цілісної системи і не має завдання надавати повної та вичерпної уяви про всю масу накопичених суспільством соціокультурних цінностей та досвіду їх реалізації. Але ці знання дозволяють особистості правильно орієнтуватися в сучасному йому культурному полі. Для того щоб навчитися аналізувати нескінчений ряд фактичного матеріалу розвитку культури, необхідний деякий життєвий досвід, якого студенти вищих технічних навчальних закладів, як правило, не мають [4].

Ми підтримуємо означення автора Панкратова О.М., що *культурологічна компетентність* – це поєднання знань про культуру в широкому та вузькому понятті слова, які дозволяють намалювати, створити цілісну картину світу та вказати значення навчальної дисципліни для уточнення цієї картини, яка дозволяє визначити місце людини в світі та способи які дозволять змінити світ з урахуванням отриманих знань [3].

З метою формування культурологічної компетентності у студентів ВТНЗ нами проводиться багато позаурочних культурно – дозвіллевих заходів. Адже дозвілля студентів посідає одне із основних місць у формуванні культурологічної компетентності.

Дозвіллєвій сфері на сучасному етапі відводиться важливе місце. Особлива цінність дозвілля, як вказує Яременко Н. В., полягає в тому, що воно може допомогти людині реалізувати все найкраще, що в ній потенційно закладене [4, с.5].

Студенти ВТНЗ особливо потребують культурного розвитку під час дозвілля, тому що дозвілля – це час, призначений для самопізнання та самореалізації, саморозвитку та самовдосконалення особистості.

Сфера культурно – дозвіллевої діяльності означає, що зміст цієї роботи має бути спрямований на розкриття загальнолюдських, загальнонаціональних, і регіональних цінностей [3].

Найефективнішим у проведенні культурно – дозвіллевих заходів слугує не тільки добре продуманий та спланований захід викладачем, а й залучення до створення такого заходу студентів. Викладач, який планує захід, є керівником, а до всієї підготовчої роботи залучаються студенти. З активних студентів створюється творча група, яка працює над розробкою запропонованого заходу. Звичайно, успіх заходу залежить від вдалої розробки сценарію.

Сценарій – це докладний літературний вклад змісту майбутньої театралізованої вистави, хай то буде концерт – мітинг, концерт – бал, театралізована маніфестація, тематичний вечір, театралізований концерт та інше [5]. У сценарії послідовно викладаються окремі художні та реальні елементи дії, вказані способи переходу від однієї частини дії до іншої, наводиться орієнтовний напрямок усіх імпровізаційних виступів та інших акцій. Вводяться художні твори, які будуть використані, чи уривки з них, передбачаються засоби активізації учасників, планується оформлення і спеціальне обладнання приміщень.

Відсутність ретельно розробленого сценарію, як зазначає Яременко Н. В., підміна його організаційним планом, який не розкриває змісту кожного елемента, може привести до неузгодженості окремих його частин, їх механічного з'єднання, збіднення виразних можливостей матеріалу і недостатньо яскравого розкриття ідеї [5, с.137].

Залежно від жанру заходу, а також від складності і масштабу його проведення, розрізняють кілька видів сценаріїв.

Авторський сценарій – цілком оригінальний за змістом, формою, він не повторює жодних драматургічних зразків, створюється одним або кількома авторами (творчою групою).

Авторсько – компілятивний сценарій – поєднання авторського тексту з фрагментами інших сценаріїв до певних літературно – музичних композицій.

Компілятивний сценарій – поєднання фрагментів різних відомих драматургічних сюжетів.

Незалежно від жанру та виду заходу, сценарій включає:

- опис місця дії (сценічного майданчика, а якщо їх кілька, то кожного окремо);
- виклад змісту сценічних дій;
- послідовний виклад усіх дій, що відбуваються до основної дії і які будуть відбуватися після неї;
- текст для ведучого, зв'язки між номерами й епізодами, діалог і монологи;
- тексти для кожного виконавця;
- виклад змісту всіх епізодів;
- опис світлових, шумових, кіно- і звуко ефектів;
- опис і графічне зображення мізансцен, особливо масових, переходів і зв'язків між ними;
- розробку художньо – декоративного оформлення;
- виклад передбачуваних прийомів для залучення глядачів до дії [5].

Робота над сценарієм починається із планування ідейно – тематичної основи справи, чіткого визначення її теми та ідеї, які тісно взаємопов'язані, але різняться одна від одної. Тема – це коло життєвих явищ, відібраних і висвітлених автором сценарію, або, кажучи іншими словами, це те, про автор хоче розповісти учасникам справи. Ідея – це основна думка, оцінка подій, про які йдеться у сценарії, чи, іншими словами, те, заради чого автор хоче розповісти учасникам про щось. Ідея сценарію слугує стержнем для добору та організації документального та художнього матеріалу, вона попередньо визначає основний конфлікт дії, її композицію, диктує принцип відбору тих, хто виступатиме. Нечіткість ідеї, як правило, виявляється у нечіткості смислових акцентів справи.

Тема задається із самого початку, а до ідеї, як до головного висновку, потрібно підвести учасників. Недоцільно подавати ідею в готовому вигляді, з самого початку. Адже завдання полягає в тому, щоб змусити кожного студента включитися в події, самому осмислити ідею, якій підпорядковано розвиток дії. У такому творчому процесі і студент-глядач стає активним учасником культурно – дозвілльового заходу.

Однак, для створення сценарію визначити його тему та ідею недостатньо. У сценарії обов'язково має бути сюжет. Тобто розвиток подій, вияв характерів у дії. Але саме основне та невід'ємне в роботі над сценарієм - це пошук яскравого, цікавого матеріалу для організації сюжету. Тому роботу студентів (творчої групи) можна визначити не лише як творчу, а й пошукову роботу. Під час такої роботи студенти не лише спілкуються між собою, дискутують, вони звертаються за допомогою художніх джерел, до творів українських та зарубіжних класиків, до творів мистецтва та ін. В наш час, коли комп'ютеризація «поглинула» майже весь вільний час молоді дуже актуальним та потрібним стає повернення молоді до живого спілкування, книги, творів мистецтва. Адже не примусова робота з тим чи іншим джерелом принесе більш

ефективний результат. Зацікавлення студентів – це і є успіх у формуванні культурологічної компетентності.

Для формування культурологічної компетентності, життєвих позицій, політичних поглядів, патріотичних почуттів у нас стало традиційним проведення Свята рідної мови. Нам вважається вдалим означення поняття «свято», яке надає Яременко Н. В.: «Свято означає таку організацію дозвілля, яка ґрунтується не лише на сприйнятті, але й на активній дії: свято пов'язане з найрізноманітнішими формами самовираження, які включають позитивне ставлення до тих чи інших дат, подій, традицій» [4, с.138].

Дійсно, із поняттям «свято» пов'язується не просто вільний час, відпочинок, а вільний час як важливий соціально – культурний акт, що сприяє творенню людських цінностей. У науковій літературі поняття «свято» однозначно не визначено тому, що в ньому присутнє сумне і веселе, мають місце хвилини пошвавлення і мовчазної душевної зосередженості, ясне бачення нашого суспільного минулого і, може, перший у житті серйозний погляд у власне майбутнє. Бути присутнім на святі – означає не тільки бачити дійство але й брати участь в ньому, у тих масових діях, які базуються на співпереживанні, спільній дії всіх присутніх.

Заходи, які знайомлять із творчістю поетів – дисидентів, їх життєвим шляхом, базуються не лише на формуванні культурологічної компетентності, а й на формуванні сталої політичної позиції за допомогою історичних фактів, які висвітлюються під час проведення таких заходів. Саме тому студенти приймають активну участь у проведенні вечора – пам'яті «Стусівські читання» присвячених поету Василю Стусу. На цьому заході вони зустрічаються з відомими митцями, громадськими діячами, поетами, виступають не лише, як глядачі, а і як учасники. Вони декламують вірші поета, зачитують уривки листів до рідних, розповідають про власні враження.

Висновки.

Як показує наш досвід, культурно – дозвілєві заходи є одним з ефективних засобів формування культурологічної компетентності у студентів вищих технічних навчальних закладів. Такі заходи збагачують та урізноманітнюють духовний світ молоді. Актуальність та цінність цих заходів полягає в тому, що студенти стають в них активними організаторами та учасниками. Під час роботи над ними дізнаються багато нового, пізнають світ та розширяють свій світогляд завдяки роботі з творами класиків, митців, цікавляться життям та творчістю видатних людей, активно працюють над самовдосконаленням, а отже набувають культурологічної компетентності.

Література

1. Богуш Ф. М. Культурологічна парадигма в спадщині В. О. Сухомлинського // Педагогіка і психологія. – Київ, «Педагогічна преса», 2006, - № 3. – С. 5
2. Зимняя И.А. Общая культура и социально-профессиональная компетентность человека. <http://www.bestreferat.ru/referat-76663.html>
3. Панкратова О.М. Культурологическая компетентность учителей и ее формирование в системе взаимодействия ИПК ПРО и гимназии № 65 pier.ulstu.ru/seminar/archive/29report.dok
4. Яременко Н. В. Дозвілєзнавство: навчальний посібник. – Фастів: «Поліфаст», 2007. – 460 с.
5. Зайцев В.П. Режисюра естради та масових видовищ. Київ, Дакор, 2006. – 152-153с.